

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 20. vinotoka 1863.

List 30.

Metelkova ustanova (štifung) za uboge.

Ranjki France Metelko, duhoven in profesor slovenskega jezika in slovstva, ki je 27. decembra 1860 umrl, je v svojem sporočilu 1. maja 1858 i. t. d. skoro vse svoje premoženje, ki znaša 82.453 gold. 33 kr. avst. vel., namenil ustanovam in družim milim zalagam.

Vsled §. 17 je rajni glavne dediče (Universalerben) postavil uboge, in sicer sirote ljubljanskega mesta in predmestji, to je, uboge, zakonske, še ne 15 let stare otroke ljubljanskega mesta, ki jim ne morejo ne starši ne drugi zlahtniki pripomoči.

Ljubljansko srenj-ko predstojništvo, prav za prav mestni župan, oskerbuje to zalogo z ljubljanskim škofijstvom vred. in sicer tako, da se porabijo obresti ali pa tudi glavnica (kapital) v ta namen, da se sirote oskerbe pri kakem obertniku, ali v drugi pristojni službi.

Ako se za take uboge otroke s časom napravi kaka pokorivnica (korektionshaus) zanemarjenih otrok ali delavšnica, se sme v ta namen tudi porabiti vsa istina, ako bodo otroci ondi stanovitno oskerbovani.

Izverševavec oporoke (testamentsexekutor), profesor bogoslovja gosp. Janez Poklukar, je poskerbel, da se je v dveh letih zapuščina tako uravnala, da je mestni gosposki moč bilo, po ces. kr. deželni vladni prejeti že marca mesca letošnjega leta zalogo 46.005 gold. in sicer za 10.500 gold. državnih in za 35.505 gold. zasebnih (privatnih) obligacij, in nekaj gotovine.

Mestni župan je visoko častitemu škofijstvu poročil, naj uravnava to ustanovitev komisija za oskerbljevanje revežev, obstoječa iz 5 fajmoštrov, 5 občinskih svetovancev, in iz oskerbnikov ubozih, ki nadomestuje vse mestne dele, tedaj tudi zamore te zadeve dostojno določevati; toda morajo se najpred napraviti pravila, vsled katerih naj se o četertletnih sejah podeljujejo darila.

Škofijstvo je poterdilo županov predlog, ter odločilo, naj se udeležuje saj tudi zastopnik škofijstva, zdaj visoko častiti gospod generalvikar in prošt Anton Kos.

Mestni župan je pravila berž osnoval, ki so se junija mesca poterdile. Prav tedaj se je tudi odločilo, naj oskerbniki ubozih do prve seje vpišejo uboge otroke ter napravijo dotične predloge.

Oskerbniki so zadostili svoji nalogi. Seja je bila 25. sept. 1863 v mestni dvorani, in se je 27 otrok obojega spola preskerbelo pri raznih obertnikih, ki naj bodo dobivali skozi 5, 4, 3 ali tudi dve leti po 24, 30, 36, 40 in 48 gold.; kadar se pa učiti začne, naj se jim tudi nekaj podeli za obleko.

Dasitudi se je mnogo storilo o prvi delitvi, se vendar ne porabijo celoletne obresti, torej se je določilo, naj se

dozdanje obresti, ki znesó 2000 gld., za zdaj v hranilnici nalože, ker se ravno zdaj ne potrebujejo.

Mestna gosposka oznanja, kako se je dozdanj v tej važni reči ravnalo, ter dostavlja, da se tudi gori omenjene pravila ob svojem času razglase, in tudi natančneje popišejo določila radodarnega blazega moža, ki se je skozi 40 let z obertniškimi učenci trudil in spoznal, da je podpore treba, da se ne razuzdajo, in jim je tudi skoro vse svoje premoženje blagodušno podaril. Mestni župan.

Nevera ne blaži.

(Iz dnevnika necega duhovna.)

(Češki spisal Vacslav Stule; poslovenil Deželanov.)

(Dalje.)

„Po ženitvi sva se preselila v veliko mesto. Vajen sem bil mestnega hruma in se mi ni nikakor prileglo ta kmetih. Pa hotel sem se tudi ponasati s prekrasno zvezdo, svojo ženo, in zarés po pravici, kajti žena mi je bila pravi angelj. Če je bilo meni malo mar za molitev, rekel bi, že iz prirojenih nagibov gorečnejši je molila ona. Vsaki dan je šla v cerkev. Z molitvijo je pričela in zopet z molitvijo končala dan; brez molitve se ni lotila nobene reči. Če smo bili sami, ali če so bili gostje pri nas: ni sedla k mizi brez molitve. Veste da dostikrat sem jo videl, ko je roke povzigovala, pa gledala vsa zamaknjena v nebo, tako, da sem tudi jaz nehoté povzdignil oči. Gledal sem jo časi, ko je klečala pred podobo Krizanega, pa molila, bodi si zjutraj ali pa zvečer, in videl sem, kako je po obličji razlival se ji tih žar, sladka tolažba, neizrekljiva navdušenost. Večkrat sem zdihoval sam seboj: „O, da bi mogel še jaz klečati in s taboj moliti!“

Moja krasna in pobožna žena me je ljubila tako, kakor dete; to mi je poterdil vsak dan na novo. Prigodilo se je enkrat, da sem skrivaj slišal na svoje ušesa, kako ta angelj moli za-me, da bi se spreobernal, in za blagor moje duše. Nisem se mogel zderžati solz: tako me je ganila serčna molitev moje žene. Kadar koli je šla k spovedi, nikoli ni šla, da ne bi bil vedel jaz zato; že na njej sem poznal, kje je bila: vselej se je vernila z nekim nepopisljivim spremenjenjem na obličji. Moji domači bi jo bili kar na rokah nosili, tako so jo radi imeli; pa vse zato, ker je bila tako dobra pa prijazna z njimi: jaz pa sem pri nji postal krotak. Moja ošabna ostrom je izginila in naučil sem se od nje paterpečljivosti, dobrote in milosrčnosti. Nevedé postajal sem ves drug. V mesto me je bil privabil vris mestnega življenja; — ali pri ženi mi je zginito vse veselje in želje po hrumečih veselicah: bila mi je doma kakor v raju. — Oh, gorje pa meni, gorje, sam sem si pokončal ta raj! — Groza me je obhajala, ko je zadnje besede izgovoril ubogi doktor. Zakril si je oči in pravil

mi s takim glasom, da mi je srce hudo pretresalo. Glava je omahovala revežu, meni pa so oči solzé zalivale. Prijel sem ga za roko: rad bi mu bil upokojil nemirno dušo. „Oh, gospod!“ izdihne nesrečnik, „vi bi ne mislili, kaj sem storil, ne mislili bi, kaj se mi je prigodilo. — Čujte!“

Pomolči nekoliko, pa nadaljeva:

Terpela je ta najina sreča blezo eno leto; kar sem bil obljubil, tega sem se deržal zvesto: ne z besedo, ne djansko se nisem pregrešil zoper vero svoje žene. Došla mi je tudi očetovska radost in žena me zveseli s sinom. Trdnejša bi bila imela postati najina ljubezen; pa Bogu se smili! to se ni zgodilo. Pervorojenčka mi je kerstil katoliški duhoven. Meni je bilo prav tako ali tako. Ljubezen do moje žene me je sprijaznila tudi z njeno vero. Ali moj preklicani tovarš tega ni zgrešil. Kar divjal je, ker sem dal dete kerstiti katoliškemu duhovnu. Ne bi rad žalil vam ušes, zato ne bodem pravil, kaj mi je odslej vedno očital prijatelj. „Poslednjič bode ta žena,“ djal je prekanjeni gad, „tebi celo možgane zmešala, in boš iz uma, malikovavec, da pojdeš k spovedi in poveš vse, kar sva do zdaj pametnega v veselih urah skupaj uganila in počela, in kar je vredno, da se zapiše v zlato knjigo. Že te vidim, kako ti bode pristvalo to, kadar se potercijališ; že vidim, kako se ti bode podal molek. Le hitro daj, še to bi rad dočakal, že zato, da pod tvojim plajščem zlezem v nebesa. Ne rekel bi dvakrat, da svojega doma ne spremeniš še v samostan. Tvoja žena je že tako na pol nuna, njej za ljubo pa se ti še pomeniš! Pa pustiva šale prijatelj! Čas je, da tudi ti svoji ženi oči zmencaš!“

Tako in enako je govoril, in Bogu bodi milo, da njegove besede za-me niso bile brez sadu. Jaz, nezvestež in lažnik, sem ga rad poslušal in res jel misliti, kako bi spodkopal ženi vero, da bi si prijatelja ohranil. — On mi je zbudil to misel, on je bil tudi moj svetovavec in pomočnik. Zvito sva razpela mrežo in nastavila zadergo, da bi se va-njo vjela nedolžna, blaga duša. Začela sva malo po malo, — da ni mogla ničesar sumiti. Po kapljah sva ji dajala zdravila, ki bi jo bilo imelo po najnih mislih iz trezvati. Moj tovarš je bil v tacem zdravilstvu izveden, da malokdo tako. Jaz pa sem se ravnal čisto po njegovem svetu. Knjige in podobe, ki sva jih ji podajala; tovaršije, v ktere sva jo vodila; pogovori in šale, ki sva jih počenjala; novice, ki sva jih donasala: vse je mirilo na to, da bi jo bila zapeljala. Moj tovarš je bil za to reč ves prekanjen. Uboga žena pa se ni čisto nič nadjala, kaj da ji nastavlja s svojimi besedami in novicami, ki jih je pobiral po mestih, in kadar mu je taciš zmanjkalo, jih je jemal spod pazhe. Očitno in naravnost ni sicer nikoli sramotil vere, pa toliko skerbnejši ji je podstavo spodkopaval; obrekoval duhovne, češ, da so zviti potuhnjenci, lakomniki in zapraviljivi, ki mamijo in zapeljujejo neumne ljudi; sedanje čase pa je poveliceval, češ, da so ljudje razsvitljeni in izobraženi, pa grajal slepoto minulih vekov. — Kakor nalase se mu je vse prav vedlo.

Čez leto in dan so se pokazali nasledki. Že sva smela pritožiti ne brusiti vsakršne šale, — ker ona se jim je smejala. Začela je bolj po redko hoditi v cerkev; gorečnost za Boga ji je omerzovala, v petek smo imeli meso, kakor vsak drug dan; prej sem ga jedel samo jaz take dni. Pa zdaj je bilo vse eno, nedelja ali praznik, ali delavnik; žena je nehala hoditi k pridigam, kajti bolj jo je mikalo gledišče in druge veselice; kdaj je mogla iti vsaki mesec k spovedi, zdaj so minuli meseci, pa ji ni bilo videti, da ji je to kaj mar. Oh kratkemu: nadjal sem se, da skorej popolnoma zmoran.

Ali obiskala naji je nesreča. Zbolelo nama je dete, moj ljubljencek. S koliko skerbjo, s koliko ljubeznijo sva ga zdravila, — pa vse ni nič pomagalo. Umril je otrok! Strašni je bil za-me dan, ko so ga zakopali. Nebo se je pretergalo nad menoj — nad mojim rajem so se stépal

temni oblaki. Kar sem terpel, se ne dá dopovedati. Pa še več je terpela moja žena. Sam brez tolažbe, nisem mogel — nisem znal tolažiti nje. Skonca je djala, da je najina nesreča Božja šiba, ker je pozabila na vero. Zatorej se je goreče zopet obrnila k Bogu. Ali moj tovarš, ko sem mu povedal, kaj počenja moja žena, si je prizadeval, kakor je le vedel in znal, take misli ji iz glave izbiti. — Čez nekoliko nedelj sem že zapazil, da ji je potihnila žalost, — razgubile se vse prejšnje misli in otožnosti. Zvitemu tovaršu sem bil za-to jako hvaležen, pa moja sreča je bila ob tla! Eno sem sicer dosegel: žena mi je bila mlačne vere, — pa v serci so ji še vedno ostali ostanki nekdanje pobožnosti. „Tudi to se bode scasoma vse dalo,“ djal je moj nevredni tovarš: „to bo moja skerb.“ Zapazil sem pa, da tudi njena ljubezen do mene nekako péša. Prišteval sem to bolj nesreči, ki je tako hudo zadela naji in vzela nama pervorojenca. Ravno tako je sodil tudi uni prekanjeni gad, ki se mi je bil zvito splazil v raj in mi s svojim strupom spodkopaval blagor tihega domačega življenja. Ogrenil mi je življenje, ostrega terna nasadil v moj zakon. Oh, gorje, gorje mi, ker sem ga pustil kdaj k sebi čez prag! — Pa poterpíte, da se odahnem!“

Ubogi zdravnik je zopet prenehal za nekoliko časa. Videl sem, da pojema po novih močéh, da bi mogel dalje govoriti. Kar sem čutil v sercu, to se ne dá povedati; — zastal mi je jezik, srce mi kervavelo, sumil sem groznih reči. (Dalje nasled.)

Popotni spominki.

Romanje k sv. Kervi v zgornjem Gorotanu.

V častilni spomin štiristoletnice slavne ljubljanske škofije popisuje

Jož. Levičnik.

(Dalje.)

Zavili smo se kmali tje okoli nizkega grica, zgubili globoko dolino spred oči, gledali pa vpervič tudi „Pasterični ledenik“ v podobi velikega plazú. Naprej nas je peljala zdaj pot premenljivo; en čas polagoma navkreber, en čas ravno; en čas skozi smerečje, en čas zopet skozi tolste zelene doline in tratice. Pogostne lesene koč razodevale so, da nahajamo se že na planinskih pašnikih. Visoko gori k desni doline vidila se je druga orjaška stopnica naše poti, okolica „Elizabetinega počivala“ (Elisabeten-Ruhe), nad njo še veliko visokejše pa tretja „Franc-Jozefova višina“ (Franz Josefs-Höhe). Med poslednjo in med znožjem sprednjih Zvonikovih sosedov razprostiral se je čez celo širjavo doline „Pasterični ledenik“ enako dvema eden za drugim in nad drugim stoječema jezovoma, čez ktera se strahovite reke valovi razlivajo in ti bi bili — zmrznjeni. Pa dolga pot nam je bila še do tih mest. — Silno bobnenje vdarjalo nam je zopet na ušesa, blizali smo se tihi samotni dolinici, zaviti v tamno smerečje. Stopivši v njo ugledamo kmali ko od celega sveta odločeno samotno Brikcijevo kapelico (Briekius-Kapelle). Stoji 2132 čevljev nad planoto morsko. Tukaj je bilo vsled ustnega izročila po rudokopih najdeno truplo zveličanega Brikeija. Stopivšega v to samotno svetišče človeka nekako v srce vreže; kajti preveč je zapuščeno in zanemarjeno. Tlak je razrušen; menza na altarji poškodovana; kipi v naj žalostnejšem stanu; le dve leseni tabli s šestnajsterimi podobami kažejo poglavitne dogodbe iz življenja zveličanega Brikeija. Stare ste neki od leta 1636. Imela je vsaka podoba tudi svoj napis; pa nekaj so zamazani, nekaj pa jih tudi nisem vtegnil preiskovati in prebirati. Več šumečih vrelcov izvira v okolici kapelični, nji ravno nasproti pa vihrá čez visoko pečino in med skalnatimi stenami mogočni slap „Leiterfall,“ ktereja se zopet človek nikakor ne more nagledati. Res čudno je,

da skoraj vsakemu potoku tih krajev je odkazana pot čez visocih pečin stermine. —

Dalječ tje okoli nas je peljala zdaj pot iz te dolinice, potem pa je šla naravnost kviško in prihajala vedno bolj sterma. Kolikor višej smo šli, toliko bolj kazal se je planinski značaj. Dolina se je vidoma jela ožiti; na tla poderte in gnjile debla so spričevale o strahovitih zimnih nevihtah; drevje stiskalo se je vedno bolj v nizke pritlikovce, dokler ni poslednjič prejenjalo. Kalna Bela divjala je k levi serdito mem nas po stermin in ozki strugi, pogosto zakrita z večnimi plazovi, pod katerimi si je izdolbila svojo nezadržljivo pot. „Ledenik“ kazal se je vedno vedno bolj natanko in v vedno večji obširnosti; globoko doli v skalnato strugo doline potisnil je že svojih ledenih plazov sile in sile. Tu spred pred njim smo ugledali zopet od desne prihajoči novi slap, iz katerega kapljic je obsijajoče jih juterno solnce delalo zeleno-rumeno-rudečkasto mavrico. Vidili smo pa tudi, da dosti bo še znoja in sape, preden bomo na „Elizabetinem počivalu. Zdaj prišli smo do napošev ležeče pečine, ki se vzdiguje stermin strehi enako nad globokim prepodom. Prek te napoševne pečine pelje v rob vsekana pot, in akoravno zastran svoje širjave ni ravno nevarna, vender ni dobro, zlasti takim mnogo gledati okrog sebe, ki so radi omotni v glavi. Unkraj te pečine, „böse Platte“ imenovane, peljala nas je goljufna pot zopet zlo navkreber mem pečin in nad njimi ter po dosti nevarnih mestih. Bog ne daj, da bi človeku stopnje zmanjkalo, — za vselej bi bilo po njem. Verh tega skalovja prišli smo zopet med senožeti, šli se en čas navkreber, potem se je pot vpravila in kmali bili smo na oni sloveči tratci, do ktere so 7. septembra 1856 od več ko 100 oseb spremljani prišli Njih veličanstvo cesarica Elizabeta, in ktero mesto se v spomin njih nazočnosti imenuje „Elizabetino počivalo.“ Bila je ura ravno 1² 9, ko smo dospeli le-sem. Med tem, ko nama je najin voditelj tergal cvetke „zlahtno-belčica“ (Edelweiss), ktere se le redko in sicer le na naj višjih planinah nahajajo, vsedla sva se z Bavarcem nekoliko na mehko planinsko trato. Znajdli smo se zdaj že nad prvim stermcem (Absturz) „Pasteričnega ledenika“, kteri skoraj navpično nagnjen sega doli v zevajoči globoki prepad skalnate doline. Drugi stermec je od prvega nekoliko nazaj umaknjen, potem pa se dviguje stermin, tako da priličiti se moreta oba, kakor sem že povedal, dvema zapored stoječema jezovoma, ali pa dvema orjaskima stopnicama. Na širjavo je vender zgornji stermec veliko bolj obširen mem doljnega, ker mu lega doline daje veliko več prostora za razprostitve. — Pa, nisem še vse okolice popisal. Proti jugo-zapadu tam unkraj ledenika je stal med drugimi velikimi najvišje orjaski „Zvonik“ ves v sneženi in ledeni obleki strašno ponosno. Le redka šibka praska na njem kaže kako skalnato liso. — Privlekle so se sicer zdaj pa zdaj kake tanke megle ter zakrile verhunce za ene trenutke, al „oče Veliki zvonik“ je hotel za nas biti danes ves doma. Popihal je z merzlo sapo svoje nebotične glave in kmal je bil zopet neslane odeje prost. — Prot zapadni strani precej visoko gor vidil se je konec našega popotovanja. „Franc-Jozefova visočina.“ Pot do nje nas je imela peljati se precej dalječ tje in potem stermin nazaj sem iz stranske doline, ktera se odpira in razprostira od tod prot severni strani, in skoz ktero pelje steza čez visoke ledenine „Pfandelscharte“ na Solnograško. Ker je tje čez hotel moj tovarš in je bila pot njegova še daljna (6 ali celo 10 ur, ne vem več dobro), smo odrinili toraj kmalo naprej. Prekoracišči dereči potok, ki zubori iz severne doline sem, začeli smo stopati zopet navkreber. Al zdaj ni šlo rado. Urna haja, čisti zrak in bistri studenec, ktereja sem se bil še le malo prej napil, so mi bili izpraznili želodec tako, da sem prosil tovarša, naj zopet malo počijemo, ker lačen sem. Uslišal me je gospod toliko rajše, ker je menda tudi že njega želodec žulil. Poleg neke razderte staje imeli smo

tedaj malo južino, ktera se je kej prilegla. Pregovor pravi: „kdor se hoče učiti moliti, naj gre na morje;“ jaz pa pravim: kdor hoče lačen biti, naj gre na Pasterični ledenik; tam mu bo spraznilo želodec, ko bi ne vem kaj imel v njem. Ko smo tu južinali, priskakljala sta že doli s Franc-Jozefove visine dva popotnika (menda eden stotnik in drugi zdravilni doktor) s svojim vodnikom. Prišli so bili že danes iz Solnograškega od tam, kamor je moj tovarš na večer mislil priti. Po kratkem pozdravljenju se zopet ločimo; uni so šli k sveti Kervi, mi pa zdajci naprej proti visočini. Steza peljala nas je visoko gor prek sternega brega, po katerem se je vkljub hude stermine planinska živina pasla. Okrepčani naš želodec pospehaval je urne korake, in ko smo se okoli ogla visocega stmena k desni tje okrenili, bili smo kmalo — okoli 10. ure — tudi na koncu svojega popotovanja. Stali smo zdaj že nad temeljnomo (planoto) ledenikovim ter ravno tam, kjer so se nahajali 7. sept. 1856 Njih cesarsko veličanstvo; od koder je v ta vedni spomin „Franc-Jozefova visina.“ Sem tedaj, 8.025 čevljev nad visino morja sem te pripeljal, moj mili bravec; al tukaj mi zmanjkuje besedi, povedati ti, kaj se vidi na tem mestu. Čutila, ki jih vdihuje človeku pogled raz tega kraja, se ne dajo popisati; — pridi! in ako ti bo vreme vgodno, kakor je bilo — hvala Bogu! — meni, sam glej! sam občuduj! sam stermin! kajti popis vsak ostane pomanjkljiv in nepopolen, — kaj prečudnejšega, kaj ostermljivšega si komaj misliti zamoreš. — Da me pa vender na tako visočino in daljavo ne boš spremljal zastonj, opočij se z manoj vred na zeleni rušni, ki mersavo poganja na ozkem skalnatem griču. Veliki zvonik ti je pred vsem kralj okolice; poznavga sicer že nekoliko; vender še ne popolnoma. Toraj poznej še kaj o njem. — (Dalje nasled.)

Rim je sret, le po njem!

Iz „Laibacherice“ smo zvedili te-le prav nove in prav mične novice: 1. novica: Papeža je neki francosk „freigeist G.“ ozdravil, kakor pripoveduje neki francosk „žurnalist.“ 2. novica: V Rim hodijo katoličanje po svetinje zoper merzlico in stekline; „freigeist G.“ pa ne tako, on je prišel bolj rimske podertine in starine kakor pa rimske cerkve obiskat in občudovat. 3. novica: Papež je pričakoval svojega ozdravljenja od čudeža. (Vera s papežem vrod nas sicer uči, da prederzno čudežev pričakovati je greh.) 4. novica: Katoliški obiskovavci so pred papeža pušeni, da mu „pantofel ali copato kušujejo“ in blagoslov sprejemajo. (Tako pišejo in govoré krivoverci in muhoveci, kakor bi na pr. kdo rekel: „rokovico“ kušniti, namesto „roko;“ spostljivi katoličani pravijo „papežu nogo (križ na nogi) kušniti.“ To pa ni nič drugega kakor jutrodeželsko in starorimsko skazovanje spoštovanja, ki se je le še pri nas častitljivši osebi na zemlji, pri rimskem papežu ohranilo.) 5. novica: Sv. Očeta ima v Rimu njegovo dvornišstvo itd. zapertega in v nekakem misterioznem strahu, kakor budalasto neverstvo kacega azijanskega grossmogula; „freigeist“ se je mogel namreč hliniti, da gre „zum pantoffelkuss;“ da je prišel k papežu; komej se doktor sklone, smuk! papež nogovico z bolne noge sname, doktor spozna bolezen, hoče zdravilo pisati, sv. Oče pa (menda iz boječnosti pred svojo deržino!) ne pustijo, temuč doma naj zdravilo napravi, češ, bota že strežništvo zopet pretantala, da se v novo suideta. Dr. G. pripravi „žavbe“ in „pod raznimi pobožnimi pretvezami v Vatikan hodi.“ (Kdor je zmojin take bedarije verovat, to-ti je zares „mann von steifem Glauben.“) 6. novica: V malo dnéh so sv. Oče čversto stopali po Vatikanu, da je vse stermelo; vse okrog pa je bilo razdraženo (menda nevosljiva sv. Očetu za zdravje?); ali francosko zdravilstvo se je do neba povzdigovalo: toda d ktorju G. so bile od tistega dne vatikanske vrata zapahnjene! (Tako tedaj, ti ultramontanski Rim, plačnejš „freigeist-erske“ do-

brote! Ali nisi vreden, da bi te Garibaldi, Mazzini, dr. G. in drugi „freigeisterji“ v svojo raztergano nikoli ne zasito mavho spravili, — z njim pa tudi nje, ki s tacimi bosimi pravicami svet pitajo in znižujejo spoštovanje očeta vsega kersanstva.)

Kdor Rim in sv. Očeta od take strani pozna, se ni čuditi, ako z ljubo „Presso“ modruje: „Die römische Frage geht ihrer Lösung mit Riesenschritten entgegen,“ to se pravi: Viktor Emanuel ima že usta nastavljene in Rim mu bo ko kuhan makaroni zdaj zdaj v zobe skočil. — Ali mi Rim in Pija IX poznamo od druge strani, kakor una „freigeisterska“ povest. Poznamo Pija IX, ki velikanom, pred kterimi se svet trese, s svojim „Non possumus“ mogočno kljubuje: ne da bi se anal svojega dvornistva, ako bi se hotel s kterim si bodi zdravnikom posvetovati. Poznamo v njem nepremakljivo skalo, na katero je Kristus svojo Cerkev zidal, in si je že marsikdo nad njo glavo razbil; premaknil je pa še ne eden ni. Se več. Tudi tistim se je slabo obneslo, kteri so se njegove suknje, t. j., njegovega posestva dotaknili. Viktor Emanuel, Garibaldi, Mazzini in drugi pseudoliberalci in freimavrarji niso prvi, da se jim po lepem in častitljivem Rimu sline cedijo.

Bil je, bode ne para že 1000 lét, bergešar, ki so ga klicali Lamberta vojvoda Spoletanskega, ki je hotel po vsaki ceni svojemu vojvodstvu prikleniti ali anektirati tudi dedšino sv. Petra, po kteri zdaj „Italianissime“ tako nensmiljeno nos serbi. Naj pravi, „Presso“, kako je bil opravič? Vemo, da v tacih zadevah ti je zgodovina nezmožna, vedi torej: šel je z dolgimi zobmi, in ne da bi si bil pridobil Rim, je zgubil tudi Spoleto, in ako bi ne bil imel zdravih pet, zgubil bi bil tudi kožo. —

L. 1209 si je bil tudi Oton Baksonce v glavo vtepel, da si mora sv. Petra delež v mavho spraviti. Rekli so mu neki stari: „Otone tascia uter Roma! Oton, pusti Rim pri miru, ne dotikaj se ga, je zalogljaj, ki ga delodec ne more prekuhati.“ Oton ovojgotovec pa se je le maličil. Nesrečni Oton! Rim je bil preterd na njegov delodec. Njegovi „vasali“ v Norimbergi so mu protregli z nekim zdravilom, po kterem je mogel Rim njegovemu gospodarju poverniti, in pa zgubiti svoje lastno kraljestvo: in ko bi nebore ne bil imel nečake koč v Brunsviku, bilo bi mu pod milim nebom spati.

Če tudi Fridrik II si je prisvojeval Rim: ali si ga je pa prisvojil? Namesti tega je nanagroma zgubil kraljestvo in življenje.

Še veliko družih vladarjev nesrečni konec, ki so si delež sv. Petra prisvojevali, ima zgodovina v svojem zapisniku; od časov Konstantina Velikega pa do nas je Rim vidil veliko veliko vladarjev pod svojim obzidjem, toda vselej le ko popotnike. (Stella d' Etruria.)

Naj še pristavimo, da Garibaldi je bil še le od deleč noge proti Rimu vzdignil, že je osantal, — in zastoj so ga časniki stokrat že zdravega oklicali: Arm. 10. t. m. naznanuje glas, da Garibaldi se je v novo rana odperla in je zopet na postelji.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Vprašanja pri poslednji duhovski poskušnji.) E theologia dogmatica: 1. Probetur, Jesum Christum verum esse Deum? 2. Estne matrimonium Sacramentum novae legis? 3. In quo nexu sunt vivi homines cum mortuis? Jan. Bapt. Novak. — E theol. morali. 1. Quenam relatio inter peccata gravia et levia respectu culpe intercedat, exponatur. 2. An etiam peccata dubia in confessione exponenda sunt? 3. Natura studii, in virtute christiana proficiendi, describatur, et officium hujus studii esse universale, demonstratur. Dr. Jan. Semen. — Paraphrastice explanetur: 1. Caput VI. Evangelii s. Joannis a versu 53—72. 2. Caput II. epistolae s. Pauli ad Philippenses a

versu 1—18. Dr. Jan. Semen. — Ex Jure ecclesiastico: 1. Quomodo legitimantur proles illegitimae? 2. Quibus deneganda est sepultura ecclesiastica? 3. Quid impotentia physica, et quando constituit matrimonii impedimentum? Kašp. Velkaverh. — Iz pastirstva. 1. Kakošne previdnosti je duhovniku treba pri svarjenju z oziram na osebo svarjenca, na greh, kteri se svari, in na način in obravnavo svarila? 2. Kako se gre duhovniku deržati gledé na verske družbe in bratovšine? 3. Kersanski nauk z otroci. Od odpustikov. 4. Naj se načerta pridiga v 2 delih z izdelanim sklepam za 20. nedeljo po binkostih. Rek in pridizni zapopadek naj se poljubno vzame iz evang. oddelka sv. Janeza 4, 46—53. Jan. Poklukar.

Iz Ljubljane. Pretečeni petek so imeli v stoljni cerkvi preč. gosp. stoljni prošt slovesno černo mašo med obilnim spremstvom za velikega dobrotnika ljubljanskega mesta, ranjega prof. Fr. Metelko-ta, pri kteri se je v prvo slovensko pela od ranje. Riharja sestavljena maša. Zraven mestnega načelstva, rokodelskih in obertnijskih mojstrov, čitavniških družnikov id. je bil mestni župan bl. g. Ambrož pripeljal tudi k maši blizo trideset ubožnih sirotin-skih fantov, ki so z Metelkovo zapuščino k raznim mojstrom oddani in bodo tako odrejeni ko pošteni rokodelci, ki se ne vé, kako revni in zgubljeni bi bili brez take dobrote po svetu lazili. Tisti, ki so dolge jezike brusili o Metelkovi smerti, ker je imel precej zaklada za uboge prihranjenega, akoravno je v življenji veliko veliko dobrega storil, naj se zdaj zgledujejo in na persi terkajo.

Iz Ljubljane. Neutrudljivi gosp. A. Lesar, katehet na c. t. ljubljanski realki, je zaporedoma spisal Slovincem katekizem, ki se rabi v realki in gimnazii, zgodbe sv. katoliške cerkve, ki jih je na svitlo dal družba sv. Mohora, zgodb sv. pisma 1. del, in liturgike 1. del, ki je ravno prišel na svitlo. To se pravi delati za narod in občinski prid, kar se ne da plačati z zlatom in redovi. Še 2, 3 take izdatne delavce, pa imamo kmali za vse šole potrebnih bukev. Zeleti pa je, da naj se take knjige razširijo med Slovence, in če vse tudi niso za vsako naj nižji učilnico, naj bi si jih saj učenci povsod oskerbeli za pripomoček pri razlaganju kersanskega nauka in kar k temu gre. Liturgika je tudi prav pripravna za nedeljske šole.

O tej priliki naj tudi omenimo marljive družbe sv. Mohora, ktera vsako leto na svitlo da kitico ličnih bukev za pravouolikavni poduk slovenskega ljudstva. Zravno imenovanih „zgodb“ imamo pred seboj tudi „Deteljico“, življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov, od gosp. fajm. Ciglerja, „slovenske večernice“, in koledarček za leto 1864.

Kar je družba sv. Mohora za občinstvo sploh, to je neprestana delavnost gosp. učitelja Janežiča zlasti za šole, taki trud se ne dá prehvaliti; — samo to je žele, da bi bil tolikanj goreči domorodec véasi bolj pazen v zbiranju tvarin. Kar toži neprecenljivi domorodec gospod Štule (po dop. v popr. Dan. iz Prage), da ga „silno skerbi, ker je le premalo žive vere pri sedanjih slovanski mladini,“ to skerbi veliko družih. Torej bodi naloga vsem pisateljem, pripomoči s svojimi spisi k verli in moški odreji, in ne napeljevati mladine z mehkužnimi spisi k babeštvu, kajti „effeminatio“ je prva stopinja v nejevero, in „gens effeminata“ je nar bolj zanikarna stvar na zemlji.

„Spominice“ ss. Cirila in Metoda, po kteri se sem ter tje že oprašuje, je že kaka tretjina natisnjene in napolnjena bo s prav tehtnimi tvarinami, da je zanesljivo ne bo nihče bral brez velikega prida.

„Umni kmetovavec“ goriški si je v tominskem zboru nekoliko pravice pridobil. Smel bo namreč v predalu „razne reči“ o čemur koli govoriti, in tudi v kmetijski oddelki bo smel jemati take spise, ki niso zgolj kmetijski ali obertnijski, da le merijo na to, da se ljudstvo poduceje. Naj

bi pač Slovenci s pisanjem in naročevanjem ta list podpirali, da se ohrani. —

Novomeška gimnazija je na enkrat naročila 60 iztisov „slavospeva in življenja rajnega provikarja dr. Ign. Knobleherja (Abuna Solimana). Dobro znamnje za gimnazijo in dolenske mladenčce! Zeleti je, da bi se ta za mnogostranskooliko pospešna knjiga med šolsko mladino močno razširila; kdor želi pridnega mladenca s čim razveseliti, je zares to naj primerniši darilo.

Iz Slovenskih goric. ✕ Prelep je kraj v Slovenskih goricah. Bogato je obdaril Stvarnik naše hribe, doline in ravnine. Kader človek oberne na okrog bistro oko, se mu dozdeva, da stoji na pragu časnega raja, da gleda v srečen paradiz zemeljski. Hribci obsajeni z zlahtno rosgo so na jesen obloženi s sladkim grozdem in v rumenih jagodah na tersu je hranjena in zori predraga vinska sraga; njive se zibljejo ko morski valovi, polne lepih pridelkov; dolinice v zeleno odejo ogernjene dišejo iz svojih pers hladni zrak, popotnika hladijo, in po njih se živinica s pastirjem veseli, dokler zemlja z belim snegom odeta v zimsko spanje ne zadremlje. Raduje se pridni Slovenec, ter rahlo briše debeli znoj po licu, pozabivši na vse trude, kadar so sodi polni in iz tlačivnice lije sladki mošt v pripravljeno posodo.

Pa tudi duhovno življenje teljko lepega kroja je živo in cveteče. Lepo se razcvita pobožnost našega ljudstva. In če tudi med njimi sem ter tje kak bodeč teru izraste v sredini pisanega cvetja pobožnosti, je vendar slovensko ljudstvo sploh pridno, voljno in polno kersanskega duha. To kaže tudi to, da za olepšanje Božjih hiš skerba in kadar desnica v ta namen podeli, če tudi obilno, levica za tisto ne vč. Prav takó, ljubi Slovenci! naši očetje so v teži neizmerni stavili cerkve na stermentih sivega pečevja, naša dolžnost pa je, da nje ohranimo v njih lepoti, ostarane v nov kinč oblečemo, in da ne zapremo ušes, kadar kdo poterka pri nas in za olepšanje Božje veže kaj poprosi. Kdor ljubi Boga, ljubi tudi čast in lepoto njegove hiše — cerkve.

Lepa cvetlica, ki je priča pobožnega duha, je te dni izrastla pri sv. Jurju v Slov. goricah. Postavili so zal nov altarcček v čast Marije D. roženkranke. G. dekan od sv. Lenarta so ga ravno na praznik sv. roženkranca v pričo obilnega ljudstva v čast Božjo blagoslovili. Postavila sta ga dva mlada domačina, eden rojen pri sv. Trojici v Slov. goricah, drugi pa stanuje tamkaj. Prav lepo zaupanje sta nam za prihodnje. Delo je res lepo in tudi cena primerna. Doversila sta delo tako urno, da so farmani čudé pravili: vidi se nam, ko da bi bil iz zemlje prirastel, tak hitro je postavljen. Vedno so se te ga želeli g. farmešter, in to je bilo, ko pravijo, njih slednja želja. Povzdignili so Marijino čast, pobožnim farmanom pa storili veselje. Bog daj, da še bi mnogo let pri novem altarju darovali Jaguje božje za nas grešnike pri sv. maši. Še moram omeniti, da je po prizadevanju nekega očeta dominikana unemu altarju in zraven tudi g. farmeštru iz Rima podeljena posebna dobrota, ker novi altar je za popolnoma odpustke preoblasten (altare privilegium). Prav serčno želim, naj bi Kraljica roženkranke pri Bogu in Sinu svojem, Odrešeniku našem, milo prosila za dobroserčno slovensko ljudstvo, zlasti pa za imenovano faro, naj bi vsa razcvetela v resnično kersansko življenje.

Iz Štajarskiga. (Konec.) Poklon ločkih šolarjev o prihodu Njih milosti, visokorodnega, prevzvišenega kneza in škofa Jakopa Maksimilijana o začetku šolske poskušnje. Govoril šolar Anton Turin.

Hvala Bogu! kar smo že dolgo želeli, smo danes doživeli, da nas obišejo Njih milost, prevzvišeni Knez in Škof, serčno ljubljani vikši Pastir, katerim goreča ljubezen do nas ogreva serce; zato Jim pa tudi vse serca v radosti in ljubezni nasproti gore.

Visokorodni, milostljivi Knez! kaj Vas je neki pripeljalo med nas, nezmožne otroke, kaj Vas je gnalo iz le-

piga mesta na kmetiške trate Ločke fare? Ljubezen Vašiga miliga serca, pastirska ljubezen do svojih ovčic je Vas pripeljala k nam in tudi v to učilnico našo, da bi se prepričali, kaj smo se naučili, kako v potrebnih vednostih napredujemo, v sv. čednostih, modrosti in pobožnosti rastemo. O da bi nas sv. Duh, patron naše ločke fare, razsvetil, ter bi mi tako odgovarjali, da bi nas bilo Vaše ljubezni goreče serce danes in zmiraj veselo. Ako bi pa Vaši milosti mi namesto veselja le žalost naredili, bi nas bitko bolelo; tega Bog ne zadeni!

Zatorej, prevzvišeni Knez, miljeni Ljubej šolskih otrok! Lepo prosimo, dajte nas po milosti soditi in poterpeti z našo slabostjo. Mi pa zvesto obljubimo, da Vas bomo do smerti ljubili, za Vas molili, in tako lepo živeli, da nas bote zmiraj veseli. —

O vi sv. desni angelci varhi! ki ste slišali naše obljube, prosite ljubiga Jezusa za nas, da nikolj teh obljub ne pozabimo, zvesto pa jih spolnujemo do konca svojega življenja.

In ti mila mati Marija! prosi za našiga serčno ljubljeniga Vikši-Pastirja, da zdravi, srečni in veseli živijo, enkrat se pa s svojo čedo v nebesih veselijo; naj do sive starosti hodijo po rožnih stezicah zveste ljubezni in serčne zadovoljnosti, naj Jim povsod, kakor danes pri nas, slavo-klici nasproti donijo:

Govornik: Živeli! vsi učenci: živeli!
 „ živeli! „ živeli!
 „ živeli! „ živeli!

Sklep šolske poskušnje.

Govorila šolarica Nežka Slemenšekova.

Vse pod solncam hitro mine in zgine kakor strune glas; hitro je pretekel tudi šolske poskušnje zlati čas, ko so visokorodni, prevzvišeni Knez in Škof, kakor ljubljani Oče med svojimi otroci bili pri nas in so našo učilnico blagovoljno počastili. O da bi z nami zadovoljni bili in v veselju spomina imeli nas in vse ločke farmane! Z zlatimi čerkami bi mi zapisali današnji dan v serce svoje in še v sivi starosti bi se z radostjo spominjali zlate mladosti srečnih šolskih let!

Enako naglo pretekle pa bodo srečne ure, ko Vaša Milost obiskuje ločke ovčice; kmalo bojo zvonovi zapeli milo slovo, in milostljivi Škof se bojo k drugim ovčicam podali, ki jih s hrepenečim srcem pričakujejo. Daj do-brotljivi Bog, da bi povsod srečno hodili, in po dokončanih zemeljskih potih enkrat prišli v sveto nebo!

Za ločnino od nas pa prosimo, naj smemo Vaši Milosti ponuditi tri rajske cvetlice na pot.

Perva cvetlica je zeleni rožmarin; ta je smiljeni Jezus, Božji Sin; o naj Vas varuje in v svoji milosti ohrani!

Druga cvetlica je krasna vertnica; ta je Marija brezmadežna Devica; o naj bo Vam usmiljena Ma!

Tretja cvetlica je beli limbar; ta je sveti Jožef; o naj Vam bo zvesti tovarš! —

Od Vas, Premilostivi, pa naj smemo prositi nepozabljive potočnice, ker vemo, da nas res očetovsko ljubite.

Ljubi Oče nebeški! ti pa blagoslovi milostljiviga našiga Škofa, nas in naše dari; daj, da bomo enkrat tudi mi svojiga prečastitljiviga Višjipastirja, kakor zdaj tukaj, obdajali v svetih nebesih.

Jož. Virk.

Iz Štajarskiga. (Novi zvonovi pri sv. Lucii, podružnici studeničke fare.) Kaj lepa slovesnost je bila 30. avg. pri sv. Lucii; tri nove zvonove, ki jih je ljubljanski zvonar izverstno vli, so pred slovesnim streljanjem in godbo vpricho obilno zbraniga ljudstva v zvonik vzdignili. Moram reči, da g. Samasa-tu ni para; kakor povsod, se je tudi tukaj praviga umetnika skazal. Zvonovi, ki se imenujejo: Lucija, Ana, Marija, lepo vbrani pojó, da je veselje; glas

jim pa še tudi to močno povzdiguje, da cerkev stoji na homcu. Čast in poštenje Vam, v. č. fajmošter g. J. A. ! pa tudi vam pošteni studenički farmani! Vas že zdavnej več tukaj ne bo, zvonovi vam bojo še hvalo peli in Božjo slavo oznanovali.

V pridigi je bilo ljudem razloženo: kako so se zvonovi začeli, zakaj beli dan, ob 7 zjutraj, opoldan, ob 7 zvečer (po nekaterih krajih) na čast sv. Florijanu in večno luč zvoni? Tudi je bilo omenjeno zvonjenje ob treh po petkih, na čast sv. Reš. Telesa o četrtek, po večni luči, zvonjenje k službi Božji, trijančenje k ss. nedeljam in praznikom, mertvaško zvonjenje in plat zvoná. Med slovesno sv. mašo se je med drugimi kaj ginljivo pela tudi pesem od zvonov:

Ovenčaj se sveta Lucija lepo,
In kincaj si s cvetjem radosti glavo,
Glej ženini krasni in pevci soglasni
So k tebi prišli, ovenčani vsi!

Ti ženini vbrani zvonovi trije
Se danes, nevesta! s teboj zaroče,
Da bodejo peli vsak dan ti veseli
In klicali nas v nebesa na glas.

Lucija je vel'kimu zvonu ime,
Pomeni očete in matere vse;
Da bodete v sili svoj glas povzdignili,
Vodili zvestó podložne v nebó.

In Ana je drugimu zvonu ime;
Butil bo mladenče in deklíce vse;
Oh da bi veseli pred Jezusom peli
Vi pesem novó v nebesih lepó!

Marija se tretji zvon bode glasil
In grešnike k sveti pokori mečil;
„O grešnik poslušaj, Gospoda ne skušaj!“
Zvonil premiló na serce ti bo.

Bel dan nam zvonovi zvonite na glas,
Ko zarja po nebu razliva svoj kras;
Opoldan spet vernim in v mraku večernim
Zvonite glasno: „Molite lepo!“

V saboto večer nam trijančite mir,
Da spravi sovražnik se, vtihne prepír;
O sveti nedelji zapojte veseli:
Praznuj o kristjan Gospodovi dan!

In kadar se vernemo v černo zemljo,
Zvonovi zvonite nam mило slovo;
In sveta Lucija in Ana, Marija
Spremljajte zvestó dušice v nebó!

J. V.

Iz Gorice, 16. oktob. — Njih veličanstvo cesar Franc Jozef so si našega milostivega nadškofa skrivnega svetovavca izvoliti blagovoli. — Po nekakem razpisu po nadškofiji se imajo nesamostalne kaplanije ali ekspoziture nadalje vikariati imenovani, kaplanije ali ekspoziti vikarii, lokalije pa kuracije, lokalisti kurati. 4. t. m. je imela naša čitavnica zbor v katerem so bili izvoljeni: Gosp. A Winkler za predsednika, g. Jeglič za denarničarja; za odbornike pa gospodje: F. Huber, ob enem za podpredsednika; g. Šolar, g. Jurišević, dr. Pogačnik, Jož. Budal (profesor v pokoji), grof Lanthieri, dr. Tonkli, za namestnike: g. dr. Abram, g. Kerpan, in g. Andr. Marušić. Ker vsaka nova metla dobro pometá, se terdno nadjamo, da bo tudi novi iz zvedenih in skusenih možakov nasnovani odbor modro se trudil za večji uspeh naše mlade Slovence na Gorškem za domačo reč koristne čitavnice. Božja pomoč!

Iz Prage, r. Cesko je bilo nekdanj semenišče za razširjanje sv. vere, je djal kanonik Stule; in res, koliko veličastnih in imenitnih cerkvá ima že Praga! Toliko, da jih sedanjí čas ohraniti ne morejo in da so jih nekaj že v druge namene porabili. Pred Karlovim mestom so koj tri prav skupaj — krizanska, Zveličarjeva (Salvator) in

cerkev sv. Klementa, ki je sicer lepo zidana, toda precej zapušena, morebiti le o šolskih praznikih, ker v nji imajo navadno gimnazijski učenci službo božjo. Ondi je Collegium Clementinum, staro jezuitovsko zidanje, kjer je skozi in skozi česka gimnazija staromeška, veliko bogoslovsko semenišče, vseučilišna knjižnica s 130.000 knjigami zlasti iz českega slovstva, bogoslovno in modroslovno učilišče, zvezdarna itd. Sicer ste še dve druge gimnazii v Pragi. Bogoslovcev je dokaj, vendar škofija je sama na sebi prevelika, da ne morejo vsim kej, kakor nam je pripovedoval sam vodja semeniški. — Ne deleč od narodne čitavnice je natvornica ali muzej, kjer je bilo bogata rudninska zbirka, velika živalska, mnogo izvirnih spisov (p. Kraljedvorski, Sazavo-Emaunskoje evangelije, prestare pisane mašne bukve itd.) in podob. Kaj umetna se mi je zdela rimska cerkev sv. Petra; kaka mora še le biti v resnici, sem si mislil! Zanimive so tudi marsiktere reči iz husitovskih in protestantovskih vojskú.

Razun stolne zakladnice slovi močno tudi kapucinska; torej gremo drugi dan tje v loretansko kapelo, ki je po loretanski „casa santa“ ponarejena, in po tem v kapucinsko blagajnico, kjer se hrani razun mnogo križev, dražih posod in monstranc prelepa velika kazalnica ali monstranca s 6666 biseri, ki jih je po smerti svojega ženina v ta namen darovala grofinja Kolovratova. Namesti stekla v sredi je brusen topaz. Pravijo, da je vredna poldrugi milion gold. dobrega dnarja; pokaže se pa očitno le veliki petik v Božjem grobu. — Kapucinom nasproti stoji velika Czerninova palača, sedaj vojarna, ktera ima toliko oken, kolikor je v letu dni, vendar porok ne morem biti ne tu, ne tam, ker jih nisem štel ne oken ne biserov! — Od kapucinov gremo nekoliko više do benediktinov v Strahovo. Ker je bilo že čez poldan, nismo mogli v knjigarno, ktera je neki posebno imenitna. Vidili pa smo prostorno cerkev s svetinjami sv. Norberta, z naj večjimi orglami na Českem, z grobom vojvoda Pappenheima itd. Z verta samostanskega je naj lepši razgled na Prago in njeno okolico. Od tod le malo stopinj proti zahodu se vidi zunaj mestnih vrat Bela gora, imenitna iz protestantovskih vojskú l. 1620.

Popoldne jo šinemo v gornje predmestje Karolinski dol, kjer so l. 1854 pričeli zidati novo cerkev v čast ss. Cirila in Metoda. Poglavitne reči so dodelane in, kakor so želeli in obetali, da bi bila še letos v spomin tisučnice slovanskih blagovestnikov posvečena, se je neki tudi spolnilo. Brati je bilo v českih listih, da se ima posvetiti 18. tega mesca. Po vnani in notranji obliki je kej prijazna in umetno narejena. — Nazaj gredé sem vidil sem ter tje po stacunah viseti česke časnike in krog njih mnogo gledavcev tu in tam, ki so si posmehovaje neko podobo razkladali. Radovedin pristopim, kar vidim v Humorističkih listih v podobi, kako se dva liberalca objemata: eden stoji na golih tleh, ima zraven sebe psa in daje desnico drugemu, uni pa stoji na blazini, ima na svoji strani mačko ter levico moli le-tému! Tudi Narodne liste beró ženke sem ter tje po mestu. — Zvečer gremo spet v besedo, kjer je bilo vse živo in še bolj domače kot pervikrat, ker dobili smo ondí že več znancev. Bili so mej drugimi nekteri gimnazijski in realkini učitelji in drugi česki pisatelji p. dr. Maly, sovrednik Riegera pri Naučnem Slovníku, prof. Wenzig, Zikmund, ki je spisal lepo skladnjo českega jezika, Jezbera vrednik Sloveninov, Bilka, Krejčí itd. Bil je ondí poslanec Rezač, stari duhovnik Arnold, posebin podpornik šolske mladine, in Vinařický, kanonik Višehradski itd. Vodja staromeške gimnazije sam ima sploh navado o sredah in sobotah hoditi v besedo ali čitavnico.

Drugo jutro sem maseval v nunski uršulinski cerkvi, ktera je, kakor so sploh uršulinske in kapucinske cerkve, bolj snazna in prijazna. Po tem grem v Teinsko cerkev, kjer so nekdanj husitje obhajali svojo službo. Zdej se ondí spodbudno obhaja katoliška služba Božja ter imaje lepo

petje in umetno glasbo. Mikalo mo je slišati česko kázání ali pridigo. Kazal ali pridigoval je čestitljiv kanonik od vdčnosti (hvaležnosti). Ker sem na Velehradu moravsko in v Pragi česko slišal pridigovati, sem spoznal, da se le malo loči moravsko narečje od českega. Moravsko se glasi nekako bolj polno ter je bliže slovenskemu, in kakor se meni zdi, se naša slovenščina naravno veže s českim jezikom po štajerskih in ogerskih Slovencih in Slovaki, ki se sami tudi Slovence imenujejo, in po moravskih Slovanih. Kar so zahodnji Čehi proti Slovakom, to so kranjski zlasti notranjski Slovenci skorej v enaki daljavi po jeziku. — V Teinski cerkvi ste pri stranskem altariji podobi sv. Cirila in Metoda, ktere je daroval cesar Ferdinand, velik dobrotnik česki deželi, ki stanuje po letu sem ter tje po svojih gradeh na Českem, po zimi pa večidel v cesarskem gradu na Hradšinu.

Nekoliko niže pod Karlovim je most na verigah in tikoma dva mična otoka sredi Veltave. Prazanom v veselje in radovanje, in ne deleč od ondod prijazni Podol, kamor smo se poslednji popoldan po vodi peljali. Ker sta se dva tovarša že popred po železnici podala v Draždane itd., je naji drugi dan zjutrej odpeljal lukamatija iz Smihovega kolodvora memo Pilzna proti parski meji. Brod (Fuhrt) je perva postaja parske železnice na tej strani, in skazati sem se mogel ondi s popotvanjskim listom. Ko pa na kasi plačam z nekim frankobrodskim bankovcem vožnino do Rezna ali Regensburga, mi zavali zanj tri debele tolarje. Kosmata kapa, si mislim, zdaj smo pa na trdnem, ker tukaj ongavijo celo na železnici s trdnjaki, in res, odslej na Parskem nisem vidil papirnatih novcev.

Iz Štajarskega. Gosp. Jan. Miklošič, učitelj glavno šole v Mariboru, je namenil na svitlo dati slovensko mašo za čvetrospev in prijatle cerkvenega petja takole vabi k naročju:

Da se večstransko čuteni potrebi odpomore, je podpisani kratko in lahko slovensko mašo z blagoslovom, gradualom in ofertorijem za štiri glase spisal, ktera se je že po več cerkvah Lavantinske škofije pela in si, kakor več časnikov piše, pohvalo cerkvenega in slovenskega sloga pridobila. Od več in veljavnih strani se mi je že prigovarjalo, naj dam to mašo natisniti, in sicer zavolj ročnejše rabe pevske glase posebej, ki se tudi večkratno dobé, in tudi za orgle in violon. Tisek bode menda v 2 mesecih gotov. Ker moram delce sam založiti, vabim s tim spodobno vse častite gospode duhovne in učitelje, kterim je mar za dostojno slovensko petje v cerkvah, naj se na nje naročiti blagovolijo. Naročnina je 1 gl. 50 kr., ktera se na pošti odraja, kedar se komu delce izroči. V Mariboru, septembra 1863.

Janez Miklošič, učitelj glavne šole.

Razgled po kersanskem svetu.

Silovita demonštracija se pripravlja za Rim v čast sv. Očetu. Veliko tisoč romarjev francoskih, belgijskih, španskih in nemških se pričakuje v večno mesto. Veči del so imenitne in bogate osebe, ki veliko premorejo v človeški družbi. 60 jih je iz starega francoskega plemstva, in že so si zagotovili stanovanja „alla Minerva.“ Vsa imenitna družba vse Evrope (razun morda iz Poljskega, ki je zdaj z vojsko zadrževano) si je besedo dala, se prihodnjo zimo v Rimu sniti.

Slovanski vstav (kolegija) v Rimu. Po „Ill.“ si prizadeva kardinal Pietra napraviti v Rimu slovenski vstav, na primér greškega, irskega, ameriškega id. Pritežnosti nekte so le v zveršenji tega dela. Po vsaki ceni se trudi kardinal za to, da bi vstavil slovansko stolico ali učilo na ondotnem vseučilišu „Sapienza.“ — Pač pozna misel, ali hvala Bogu, da je sprožena, — če tudi se le po Italijanu in ne po Slovenu! Toda Rim je enkrat

za vselej prava, dobra, resnična mati vseh narodov: ondi je ravnopravnost.

Iz Masilje naznanja „Semaine Liturgique,“ da odbor treh prišeženih mož z veliko vestnostjo preiskuje dela in čudeže nekega duhovnega pastirja iz Ars-a (Curato d'Ars). Veliko se je namreč pravilo poslednji čas o svetem duhovnu iz Ars-a. Sedemletin otrok, mutast in hrom, se je v trenutku ozdravil. Neka hudo bolna žena, pripeljana na grob, je neprevidoma med sv. mašo ozdravela. Take reči pripovedujejo vse vere vredne priče, ali sv. Cerkev je silo ojstra v preiskovanji in prejden kaj izreče, mora biti vse z neoverzljivimi spričevanji poterjeno.

Balon velikan. 4. t. m. ob 5 popoldne je v Parizu pričo več kot 500.000 ljudi kviško pihal balon velikan nekega g. Nadar-ja. Ta puhon ni nesel seboj čolnica, kakor je sploh navada, temveč pravo kajžo z dvema nastropjema. s hrambo, obednico itd. Ta kočja je lično spletena iz protja in ima na verhu še planoto ali teraso za kaceh 20 ljudi. Ondi sta ob odhodu stala med drugimi 2 dnevniška vrednika. Tema se ne bo moglo zameriti, ako bota pisala „aus der Luft gegriffene“ novice. Zares piše eden teh popotnikov z veliko navdušenostjo, kolike hribe oblakov vsaktere barve in fantastičkih podob je vidil zgorej in spodej pod balonom. ko je solnce živo na nje posijalo o poli osmih zvečer in so bili 1500 metrov nad zemljó. Ko so prišli nad naj višji oblake, so čutili potres ali udar, ki je za trenutek njih velikanski kurnik nagnil, vender so pa vsi serčni ostali in šli so le še više. Vsi pa so bili premočeni, dasiravno tudi kapljica dežja ni padla; megla ki so šli skoz nje, prejden so dospeli do une svitlobe, so bile tako deževne, da so jim bile kakor napojene z vodo.

Vesoljni človeštveni stan ali štatistika. Vitez Dickens je naj poslednji dobo obznanil imenitno delo o vesoljni štatistiki. Iz trudnega preiskovanja učenega moža se izhaja, da zemlja ima na svoji poveršini 1288 milijonov deš, 369 plemena kavkasskega, 552 mongolskega, 100 etiopskega, 1 indo-ameriškega, 176 maleškega. Vse te plemena govoré 3612 raznih jezikov in spoznavajo 1000 različnih věrste. Vsako leto jih umerje 333.333.333, to je: 91.554 na dan, 3.700 vsako uro, 60 vsako minuto, 1 vsako sekundo; vsak trenutek tedaj umerje ena človeška stvar, in tako je neprenehljiv smertni bor na zemlji. Temu primerno število jih tudi beli dan ugleda. Srednja starost na našem planetu je 33 let. Četerti del prebivavstva gre v drugo življenje že pred sedmim letom (blagor jim!); polovica pred 17. l. Izmed 10.000 ljudi doseže en sam 100 let; izmed 500 eden 90 l., izmed 100 eden 60 l. Le samo osmi del prebivavstva je zmóžin za vojaštvo. Na zemlji je 325 milijonov kristjanov, 5 m. izraelcev, 560 m. azijskih věrcev, 160 m. mohamedanov, 200 m. nevernikov. Izmed kristjanskih vernikov je 170 milijonov rimskih katoličanov, 75 m. grekov, 80 m. protestantov. Res, da misijonarji kotoličanstvo po vsi zemlji neprenehoma razširjajo, veliko krivovercev in razkolnikov se spreobrača, pa je tudi obilno zadržkov: torej bo treba še veliko dela, veliko veliko molitve, veliko milosti z nebés — preden bo „en hlev in en pastir.“

O poljski reči se še zmiraj po vsih časnikih govori, pa nihče nič ne vé; tudi diplomati sami malo. Pravijo, da francosko vradno tiskarstvo je dobilo povelje oznanovati mir, in da poljsko vprašanje se bo rešilo brez kančika kervi. Med tem takim pa rusovski vojvodi prelivajo kri svojih bratov na potoke! Čudno pa je, pravi pariški dopisnik v „Armonii,“ da v tem ko se sploh govori, da vlade se ne bodo vojskovale za poljsko reč, se pa hoče, da naj se vojskujejo za holšteinsko reč. Naj bi bili ubogi Poljaki „Francozi“, „Lahi,“ — kdaj bi jim bilo že pomagano! — Med papeževim ministrom Merode-om in francoskim generalom Montebello-m je bil majhen kavč, — časniki so bili tega nezmerno veseli, češ, zdaj bomo z Rimom obravnali; toda

toda pregovor pravi: „Riderà bene, chi riderà l'ultimo,“ „le samo poslednji smejevec se bo sladko smejal.“ Vê se namreč za terdno, da je francoska vlada djanje Montebellovo overgla in general se bode menda zato iz Rima umaknil. Zastonj rovarsko dnevništvo trobi, da je zamerza med Rimom in Parizom. V sedanjih zamotah se Napoleon III pač ne bo z Rimom sporekal, še manj Rim zapustil. Bolj se politiški obzor mrači, bolj terdno se Napoleon III Rima derži! — Rusija zbira mnoge vojne proti Galiciji, kakor se sliši. Bo mar nad Avstrijo planila ali se Avstrije boji? Tudi Švedija in Danska nadalje zbirate novake. Napoleon III pa velela naznanovati svojim dnevnikom, da ne bo vojske na spomlad!

„Mémorial Catholique“ obravnava zatajenje pogodb l. 1815 in pravi, da Avstrija, prejden zataji une pogodbe, kakor Anglija iše, hoče vediti, koliko jo mislite Francija in Anglija zoper Rusijo podpirati? Francija nima s to zatajbo nič zgubiti, temuč dobiti, — tudi Anglija je varna rusovskega napada; Avstrija pa, z dvesto miljami obrusovske meje, mora dvakrat pomisliti, prejden kamen v Rusijo verže. Vê se, pravi „Arm.“ da Memorial velja za organ avstrijske vlade.

Lesniki, jabelka in lesnika.

Vradnje nove „svobodne“ Italije, vedno na lovu zoper samostane, redovnike, duhovstvo in nedolžne katoliške časnike, nimajo časa misliti na tatove in potepuhe. Paglavci z 10, 12 leti in odraseni se s tatinstvom pečajo v Torinu. „Armonia“ 30. kim. ima šest odstavkov zaporedoma enacega obsega: Ragazzi ladri in Torino. — Altri ladri in Torino. — Nuovi ladri in Torino. — E sempre ladri. — E sempre furti. — L'Italia dei ladri. To bi se reklo: Smerkolini tatje v Torinu; drugi tatje v Torinu; novi tatje v Torinu; pa spet tatje; in zmiraj kraje! tatinska Italija. To so zveličani freimavarski časi! — „Courrier de l'Aude“ je porok za to - le prigodbo. Petinpetdesetletin človek je čutil že mesec dni nekako stiskanje v goltancu, silno težavo v govorjenji, in nobene reči ni mogel jesti. Kri je v žmukljih pljuval in metal, njegov stan je bil zmiraj hujši in zmed mnogih mu noben zdravnik ni megal pomagati. Vsak trenutek so pričakovali poslednjega zdihljeja. Dušni pastir ga pride oskerbet in vpraša pričujoče, če ni morebiti kaj nespremišljenega storil? Rekô mu da ne, samo neki dan o soparni vročini je ves v potu na velike požirke vodo pil iz malega studenca. Na ta odgovor duhoven sam pripravi pijačo močno slane vode in jo dà iz majhne žlicece bolniku v usta. In pričujoči se ne morejo precuditi, ko bolnik kar precej in brez težave iz sebe verže 12 centimetrov dolgo pijavko, ki jo je bil takrat z vodo požerl in se mu je bila na gerlo znotraj obesila. Od tistega trenutka ni čutil nobene težave več in precej je šel na svoje delo. — Svobodno tiskarstvo na Laškem. „Unità Italiana“ piše, da v svobodni Italii se je pretečeni mesec v 8 nepreterganih dnevih 20 dnevnikov pod pečat djalo; samo v mestu Neapelju jih je šlo 22 pod klop; število vsih, ki so obsojeni v temnice, je 33. — Jurko v Rimu! Markez Jurko Trivulcijo Pallavicini je eden tistih, ki bi radi Rim pozobali. Spisal je knjižuro, v kateri svetuje: „Francijo dajmo malo postrasiti, pa je Rim naš!“ Roko stegnimo v rovarstvo; Garibaldi naj z državnim pooblastenjem nabere 50.000 radovalceev, brodarstvo naj se zmnoži, na noge 350.000 vojaštva in 200.000 narodnih stražnikov! Te strašne moči, češ, se bo Napoleon III zbal, bode rajši imel močnega zaveznika, kakor pa močnega sovražnika; pa nam bo Rim dal.... Tako je Jurko Rim pohrustal, — samo če se ni prezgodaj obližnil. „Armonia“ namreč k temu pristavlja: Ne vemo, če se bota Napoleon III in Francija dala Jurkotu ostrašiti, tega pa smo si svesti, da ne Jurko ne Ludovik, ne Marko (minister Minghetti) ne bota storili stopinje v večno mesto!

— „V edini svobodni Italii“ uživajo svobodo le tisti, ki imajo nalogo, nedolžne trinožiti po svoji volji. 4. u. m. je preteklo že tri leta, kar je kardinal De Angelis, vikši škof iz Ferma, v Torinu zapert, da si tudi ne njemu ne drugemu ni znano, za katero zadolženje to kazni terpi. — Njih svetost Pij IX so poslali mlgsp. Pila v Carigrad k sultanu po tehtnih opravilih; od ondot gre Pila v Jeruzalem pregledat kuplo nad cerkvijo Božjega groba, katero bodo sv. Oče na svoje stroške popravili. — Strašni „lekcion“ za renaniste in druge sovražnike sv. križa naznanja „Stendardo Cattolico.“ Neki Garibaldež je vzel v najem dobro napravljeno sobo v gostivnici. Ko se ondi vseli, vidi britko martro na steni in začne nad njo gobezdati in kleti. S tem še ne zadovoljen, jo z zaničevanjem z zida sterga, z zobimi terga (ta ostudni prešič), raztolče in vognj verže. Poglejte pa strašni zgled za nezbožnega Renana in njegove učence! Čez tri dni je bil ta strahovitež najden mrtov, nezmerno napét, črn kakor ogel, s šterlečimi očmi kakor pogubljeni! . . . Boga še noben hudodelnik premagal ni, in Kristusa križanega še noben nevernik utajil: ne napenjaj se, ubogi grešnik, temuč ponižaj in spreoberti se, ako si sam svoj prijatelj in ne ljubiš pogubljenja. — V Glasgovu v Škocii je angleška vladna sodnija duhovna Mac Laughlin-a obsodila za mesec dni v ječo, ker ni hotel izdati nekega katoličana, ki ga je na spovedi prosil, da naj namesti njegove poverne krivo si prisvojene tuje denarje. Katoličanje so mu v znamenje hvaležnosti dnoarje nosili, on pa jih ni hotel, ter je rekel, da je samo to storil, kar je dolžan vsak katolišk duhoven storiti. (Kat. l.) — V novoroškem okrogu v Ameriki so v kratkem trije pastirji prestopili v katoliško Cerkev, gg. Riedl, Šaurrer in Zeller.

Svetega leta ali odpustkov zavolj 400letnice se ljudje iz vsih krajev prav močno vdeležujejo; v nedeljo jih je bilo samo v šenklaški cerkvi okoli 1200 obhajanih. — V Dravljah je bil 15. t. m. velik požar, pravijo da je 14 hiš in veliko družih poslopij in kozocev pogorelo.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofii. Prestavljeni so naslednji čč. gg.: Fr. Kosta iz Oblok za vikarja na Gradišče, Ant. Močnik iz Šempasa za vikarja v Obloke; Jož. Bajic iz Karmina za duh. pom. in učitelja v Biljano; Pet. Cettul iz Strassolda za duh. pom. v Karmin; Ant. Concion iz Verse za duh. pom. in uč. v Strassold; France Pittoriti iz Viška za duh. pom. in uč. v Škodovako; Jan. Galli iz Poljana v Pieris.

V ljubljanski škofii. Lokalija bohinska Bela je podeljena gosp. Jan. Eder-ju, ekspoz. v Šempetru v slavinski duhovni. V Šempeter gre za namestnika gosp. Fr. Klemence z Razdortega. Duhovnja Komenda je podeljena gosp. Jož. Vovku, fajn. beloskalskemu, in Beloskala je 13. t. m. razpisana. Umerla sta 13. t. m. gg.: O. Joahim Nastran, v samost. frncišk. v Kamniku; 16. t. m. Jan. Barlič, poliški lokalist; letá je 19. t. m. razpisana.

Pogovori z gg. dopisovarci.

Več gg.: Serčna hvala za spomin! — G. J. V-č: S tisto rečjo ne more iz stanovit. vzrokov nič biti. — G. J. T.: Hvaležno prejeli in se bode vverstilo. — G. Sr.: Vse dobili in prejeli; gratias! — G. pl. R. na D.: Poslani spis bi bil le za malo naših braveev primiren, torej smo ga oddali „zgodov. društvu“ nadjamo se, da bo prav tako. — Gg. J. V. v K. in G. v N. m.: Vse dobro, in pride na versto.

Dobrotni darovi.

Neka dobra roka 1 sreb. gold. za cerkvi, ki ji želi gosp. Čebul zidati.